

Işine jür kişi /hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Işine jür kişi /hekaýa

IŞINE JÜR KIŞI

Kolhozyň zähmet buhgalteri Hümmet aga dünýäni unudana meňzeýärdi, inçe, uzyn barmaklary çot düwmejiklerini göze ilmez derejede ikiýana kakýar. Şonuň üçin ol gapydan mylaýym ýylgyryp giren maşinistka gyzyň geleninem duýmady. Gyz eýýäm onuň adyny ikinji gezek tutdy:

– Hümmet aga...

– Häh, näme gyzym? Ýaşuly süýji ukydaka gara basyp oýanan şekilli hopugyp, sägindi. Äýnegi seňriginden aşak gaçaýjak ýaly, ony saklap, aljyraňňy halda gyzyň ýüzüne soragly nazaryny dikdi.

– Başlyk çagyryýa. – Ol jogaba-da garaşman, yzyna öwrüldi. Hümmet aganyň kalby gozgalaň tapdy: "Başlyk çagyryýan bolsa, ýönelige däldir. Eýýäm ikinji aýdyr çopanlaryň zähmet haky wedomostda işlegsiz. Belki, şonuň üçin, çopanlar şikaýat edendirler. Şikaýat etseler olar mamla. Ýöne menem günäkär däl. Sebäbimi? Jemgyýetçilik ýumşunyň köplüginde öz işiňi amal edip bolanok". Ýaşuly biraz janlandy, emma papkasyny goltugyna alyp, uzyn göwresini egibräk başlygyň kabinetine girende, bady gaçdy. Ýogsam, ýaş başlyk ony mähirli garşylady. Turup görüşdi, hal ýagdaýyny soraşdy. Onsoň gülümjiremesini goýup, çynlakaý görnüşe geçdi. Hümmet aga gapydan giren mahaly başlyk bilen nazary kaklyşanda göwnüniň aldandygyna ýene bir gezek göz ýetirdi. Ýa käýejek, ýa-da öz işinden başga ýumuş buýurjak.

– Hümmet aga, oň näçe jemgyýetçilik ýumşuň bar?

– Sekize ýetýändir.

– Aý, goýa?! – Başlyk geň galýanlygyny gizläbem durmady. Gaşlaryny бүрүşdirip, az-kem egildi: – Hany, aýt.

– "Bilim" jemgyýetiniň hem-de halk kontrollygy toparynyň

başlygy.

– Iki. – Başlyk barmak basyp sanap başlady.

– Partiýa guramasynyň sekretarynyň, profsoýuzyň başlygynyň orunbasary, oba Sowetiniň býujet komissiýasynyň başlygy, "Maldarçylyk" diwar gazetiniň redaktory şeýle hem mekdepde ata-eneler komitetiniň...

– Besdir, – Başlyk turup, iki baka gezmeledi: – Be-e, neme-le, Hümmet aga, raýondan jaň edip durlar. Şol ýerde jemgyýetçilik ýumşuna ilgezik bir ýaşuly bar diýip. Gaýrat et, oglanlar-da kömek ederler. Sen şu günden beýläk DOSAAF guramasynyňam başlygy.

Hümmet aga agzyny açyp, bir zat aýtmak isledi. Emma başlyk "gürrüň gutardy" diýen manyda oňa gapyny görkezdi. Ýaşuly entirekläp çykyp gaýtdy. Ol ýerine gelip, ýene-de çot düwmejiklerine barmaklaryny degirdi. Düwmejikler weli, hereket edibermediler. Sebäbi Hümmet aganyň eli birhowa doňup galyppy. Näme üçin, oňa jemgyýetçilik ýumşuny eňterip durlar? Olam jýňkyny çykarman, buýrulan zada ýumlugup ýör. Munuň sebäbini bilmek ýaşulynyň özüne kyn däl. Onuň-da etsem-petsemi bar. Basym pensiýa çykýar. Şonda dabaraly ýygnak geçiiriler. Muny öňräk başlyk-da ýaňzytdy. Özem uly toý tutar. Bulary gazanmak üçin jemgyýetçilik ýumuşlaryny bitireniň zyýany degmez. Aý, kim bilýä, göwünlerini aldap ýörseň, kollektiwiň arasynda alyp galmaklaram mümkin. Onuň entegem işläsi gelýär. Aslynda-da Hümmet aga polady ýumşak adam. Kolhozyň hasapçylyk işinde är ömrüni geçirip barýa. Bimaza bolsa, ýüz edarada çay sowadardy. Şeý-le. Onsoň-da hasap işi çopançylykdan-a ýeňil. Onuň ýaşytdaşy Sylap aga hemişe düzde, öýe seýrek gelýä. Ol çopan. Jemgyýetçilik ýumşuny edeýin diýse-de, mümkinçiligi ýok. Onsoň Hümmet aga etmän, kim etsin ýumuşlar. Ýaşlara-da indi öwretmeli. Bularyň içinde protokol ýazyp bilýänlerem az. Biri elini egnine goýup, yralady:

– Hümmet aga...

– Häh! – Ýaşuly tisginjiredi. Görse, baş buhgalter ýyljyraklap dur: – Gulluk, oglum.

– Başlyg-a gitdi. Baggoýnumyň iými tükendi, sklada barjak, soraýsalar ýaňyja gitdi diýeweri. Ýaşuly öň bu hili ýumşa

werdiş bolmaga çemeli, diňe baş atdy. Baş buhgalterden soň, kolhozyň ykdysatçysy we partiýa guramasynyň sekretary gelip:

– Hümmet aga, öňňinki partiýa guramasynyň ýygnagynyň protokolyňy öýläne ýetişdirsene. Onsoň diwar gazetiňem ertire çenli taýýarlamaly. Gaýrat et! – Ykdysatçy müýnsiz halda ýylgyrdy: – Mellek ýerimi agdarjak, sorasalar...

Ýaşuly ol sözüni soňlamanka başyny yrady. Soňra: "Indi kom gelerkä?" diýýän şekilinde gapa seretdi. Jaýa mehanizasiýa buhgalteri bolan ýaş ýigit girdi:

– Ýaşuly, men-ä köp işledim, kelläm güwläp dur. Klubda billiard oýnajak, idäp gelseler...

Hümmet aga diňe gözlerini açyp ýumdy. Nobat kolhozyň zootehnigi we profsoýuz guramasynyň başlygyna ýetdi:

– Hümmet aga, gaýrat et-de, profsoýuz guramasy üçin protokol ýazyp bersene. Ertire ýetişse, bolany. Özüm häzir mal üstüne gitjek.

Ýaşuly profkomyň başlygyny ilkinji gezek görýän ýaly, başdan aýak synlady. Geňirgendi. Küleje murty gymyldap-gymyldap gitdi. Muny garşysyndaky gördi. Öz gezeginde olam geňirgendi. Ýaşuly näme üçin boýun towlajak bolýarka? Taryna kakyp görmeli. Ol güles-halas etdi:

– Gerek maglumatlary aýdaýyn: ýygnaga gatnaşmaly ýüz adam. Gatnaşan togsan dokuz. Meselesi...

– Saklan han ogul, bi ýygnak haçan boldy?

– Düýn.

– Menem orunbasaryň, habarym ýok-la.

– Ýaşuly adamdyr, azar bermäýin diýdim. Eşitdiň-ä, gatnaşmadyk bir adam. Olam sen. Hümmet aga ör turanyny bilmän galdy. Güründeşi gaýra çekildi.

– Sen Hümmet Mergenüfi entek-entek tanaňok. Bolmadyk ýygnagyň protokolyňy ýazjak. Fakt! ~ Ýaşuly lampa aşak oturdy. Profkomyň başlygy nägile halda gapa yöneldi. Näme üçindir, muňa ýüregi awan Hümmet aga: ~ Han ogul, Hümmet agaňyz heniz adamyň ýüzüne urmandy. Ýöne galplyk edip biljek däl. Ýygnagy geçir, protokoly-onnoň ýazaýyn – diýip galdy. Soňra: "Ind-ä, sowulşan bolsalar gerek" diýip, barmagyny çot düwmejigine ýetirdi. Onýança mylaýym ýylgyryp, maşinistka gyz içeri girdi.

Hümmet aga: "Be-e, bu biraz eglenýärdi-le. Bu gün näme ýumşy çykdyka?" diýip, içini geplettdi. Onsoň ertirden bäri ilkinji gezek ýylgyrdy.

– Näme ýumuş keygim?

– Magazine köýneklik mata gelipdir. Sorasalar...

– Gidiber, gyzym. Ýaşuly birhowa dymdy. Telefona seretdi. Indi bu-da jyňňyrdap başlamalydyr. Göwni ony aldamady: "Jyň-ňyr-r – jyňň-ňyr-r-r..." Ol trubkany galdyrdy: – Allo! Allo! Diňleýän.

– Kolhozmy?

– Hawa.

– Başlyk kabinetinde ýok eken. Zerur gerekdi.

– Ýaňyja-da bardy. Mal üstüne giden bolmasa... Näme hyzmat?

– Hümmet Mergenüf.

– Hä, Hümmet agamy? Salawmaleýkim.

– Waleýkimässalam. Nireden?

– RAP0-dan. Hümmet aga, "Ýylanly" öri meýdanynda kolhozyň bir süri toklusy iki gün bäri suwsuz diýýä. Oňa suw getirýän maşyn ýolda döwlüpdir. Dereginde suwly maşyn ugratmaly.

– Bä-ä, şofýorlar etmeli işlerine irden gidendirler. Biri-de galan däldir.

– Gaýrat et, Hümmet aga. Ses kesildi. Hümmet aga kolhozyň dispetçeriniň telefon nomerine aýlady:

– Hym, ogul, şofýorlaryň hemmesi işe gitdimi?

– Biri bar. "Bugdaýlydaka" suw äkitjek bolup dur. – Süri düýn suw içendir. Özüm ene goýundyr. Çydar. "Ýylanla" suw äkitmeli. Toklular iki gün suwsuz diýýä.

– Başlygyň buýrugyny niçik üýtgederis!

– RAP0-dan jaň etdiler. Buýrugy ýagdaýa görä üýtgedibermelidir. Başlyk bilen soň özüm gürleşerin. Ýaşulyň trubkany goýaryna mähetdel, telefon ýene jyňňyrdady:

– Allo, diňleýän!

– Hümmet agamy?

– Hawa.

– Ýaşuly, öýlän oba Sowetine gelip git, işjagaz bar.

– Wagt tapsam.

– Gaýrat et, Hümmet aga, köp eglemeris.

Hümmet aga "telefonsakça" meňzeýärdi. Raýondan ýene-de dört-

bäş edaradan jaň geldi. Olar kolhozdan gerekli adamlaryny tapmansoňlar, Hümmet aga ýumuş bilen ýüzlenýärdiler: kimsi bir aýyň dowamyndaky mallaryň ölüm-ýitiminiň näçeligini, ot-iýmiň hasabyny, gurluşyk brigadasyna degişli zatlary... soradylar. Bu maglumatlary bermek zähmet buhgalterine degişli bolmasa-da, ýaşuly öň bilip goýýardy. Birden oglanlar edarada ýokka sorasalar gerek bolar diýip. Şonuň üçin oňa degişip, "kolhoz ensiklopediýasy-da" diýýär. Ol şu zeýilli ýumuşlardan günorta çenli işläp bilmedi. Çay-nahara gitmek üçin turjak bolanda telefon ýene jyňnyrdady. Ýaşuly bu gezek oňa seňrigini ýygryp, leji çykan halda seretdi-de, trubkany göwünsiz galdyrdy.

– Hümmet agamy?

– Bä, ýaşuly ~ çay-nahara çykmanşyňaýt. Birigün raýonda halk kontrollygy toparynyň ýygnagy boljak. Şonda seň sargytlaryň ýerine ýetirilişi barada doklad bilen çykyş etmeli. Gaýrat et-de, taýýarlan. Ol trubkany şarkyldadyp ýerinde goýdy. "Beýle etmek telek bolaýmasyn" diýip bir howa telefona äňetdi-de öýüne gaýtdy. Hümmet aga günortanlyk çay-naharyny edindi, soňra partiýa guramasynyň sekretarynyň buýran protokolyňy ýazdy.

...Oba Sowetinde ony iş mahaly gutarýança sakladylar. Ýaşuly ýitirilen wagtyň öwezini almak üçin, iş ýerine gelip, ýassyna çenli özüne zor salyp işledi. Gözleriniň öňi garaňkyrap ugransoň, öýüne gaýtdy. Gelse, ikinji klasda okaýan agtyjagy irkiljiräp otyr.

– Serdar janyň garaşyp-garaşyp gözleri ýolda galdy. Soňky döwürde öýüne myhman. Asyl ýigit mahalyň beýle däl-diň-le? – diýip keywanysy iňirdedi. Ýaşuly agtygynyň ýüpek ýaly mele saçjagazyny sypady. Birbada ýadawlygy süňňünden çykdy. Çay başynda öý iş berlen meseläni çözmäge synandy. Agtygy şonuň üçinem garaşypdy. Ýöne mesele öňküler ýaly ýüzugra çözdürmedi. Hümmet aga çayyň täsirindenmi ýa-da meseläniň berýän hupbatyndanmy çygjardy. "Bujagazlara dagy çylşyrymly iş bermeli däl ahyry. Iki amal bilen çözülyän sada meseleler ýeterlik. Täzeçe usul diýibem bir zat tapypdyrlar. Biziň weli, bireýýäm dört amaly öwrenenimiz" diýip, içinden

magaryfçylardanam nägile boldy. Onuň boş wagty ýazdy. Her hal meseläni işläp, agtyjagyny begendirdi. Hümmet aga surat çekmek bilen gyzyklanýan uly agtygynyň birine diwar gazetiniň bezeg işlerini tabşyrdy. Özi baş-alty adamyň adyna makalalary ýazmaga girişdi. Onuň köp wagtyny baş makala aldy. Käbirleriniň edişi ýaly, muny gazetlerden göçüräýmeli weli, beýtmäge zanny halal adamyň eli barmady. Ahyry ony-da gutardy. Gaýta-gaýta pallaýan suratçy agtygyna gitmäge rugsat berdi. Gije ýarymy geçende, gözlerini owkalap gelen aýaly:

– Çyrany öçürmän uklansyň öýtdüm dädesi. Sen indiden soň dessan dagy ýazan bolaýma? – diýip, yzyna ýumlukdy. Hümmet aga diwar gazetini, raýon halk kontrollygy komitetiniň başlygynyň aýdan dokladyny ýazyp bolanda, horazlar gygyryp başladylar. Ol ýerine geçmän irkildi. Biraz gözünüň awusyny alyp oýandy-da, endigi boýunça, düýesini sagdyrды, suwa ýakdy. Onsoň goňşy aýal geldi:

– Hümmet aga, işe gitmänkäň, baggoýnumy soýup bersene – diýdi. Ýaşuly sergun howa-da bag goýny şakga-şukga pudarlady. Goňşusy:

– Ynhajykga, bagyr-öýkeni gowraýyn. Iýip git diýene-de garaşmady. Onuň aýagy ýeňil gopýardy. Gijeki argynlygy-da unutdy. Sebäbi oglanlaryň hemmesiniň haýyşyny berjaý edipdi. Şu-da oňa ganat bekledýärdi. İşe baranynda, başlyk jaýyna çagyryp, oňa gazaply darady:

– Bi, näme boldugy, Hümmet aga? Çopanlaryň, gurluşyk birgadasynda işleýänleriň zähmet haky gijikdirilýär. Günortana çenli ýetişdir, ýogsa-da, prawleniýe çlenlerini çagyryp käýinç yglan etjek.

Çabganyň astynda sülümmaý ezilene meñzeş yaşuly jaýyna gelip, oturgyja özüni bat bilen goýberdi. Sebäbi kolhoz başlygynyň beren puryjasyna elektrik hasaplaýjy maşyn bolaýmasaň, ýetişmek mümkin däldi.

1982-1986 ý.

Annatagan NURGELDIÝEW

Hekaýalar